

Brzozowski, Stanisław

Sesja ku czci Albrechta Thaera w Berlinie

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 24/r2, 494-495

1979

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Netherlands oraz J. L. Lorenzo (Meksyk): *L'Archéologie en Amérique Latine* (w rzeczywistości wygłoszony po angielsku i na nieco inny temat).

Kolejny dzień (31 VIII) przeznaczony był na wycieczkę do Jutlandii, której celem było pokazanie uczestnikom konferencji słynnych stanowisk archeologicznych, które mają określoną pozycję w historii nauki. Między innymi zwiedzono wykopaliska prowadzone na terenie klasztoru cysterskiego w Øm. Prace konserwatorskie rozpoczęto tu już w 1911 r. Zespół prowadzący prace badawcze w klasztorze wydaje powielany, lecz ilustrowany biuletyn pt. „Øm Kloster-Projektet nyt fra Arkaeologiske Udgravninger” (do chwili obecnej ukazało się jedenaście zeszytów). Jednak najsłynniejszym ze zwiedzanych stanowisk było Jelling z jego kościołem, kurhanami Gorma i Thyry oraz kamieniami runicznymi, w tym ze znaną inskrypcją Haralda. Obiekt zwracał już uwagę uczonych renesansowych, większe badania przeprowadzano w XIX wieku (r. 1820 i 1861), a w naszym stuleciu Ejnar Dyggve kopał tam w latach 1941 i 1947-48. Obecnie badania zostały wznowione i przyniosły sensacyjne odkrycia, które udostępniono uczestnikom konferencji.

1 IX kontynuowano obrady. W sesji przedpołudniowej wystąpił K. Böhner (Moguncja) z referatem: *Rheinische und skandinavische Altertumforschung um die Mitte des 19. Jahrhunderts*; K. Sklenař (Praga): *History of Archaeology in Czechoslovakia* i J. Sackett (Los Angeles): *From de Mortillet to Borders. A Century of French Palaeolithic Research*. W sesji popołudniowej wysłuchano referatów J. Hermann (NRD); *Virchow und Schliemann*; C. F. Meinander (Helsinki): *The Conception of Culture* i S. De Laeta (Gandawa): *Ph.-Ch. Schmerling*.

Ostatniego dnia (2 IX) były już tylko dwa wystąpienia. Peder Mortensen (Moesegård) mówił na temat: *Gordon Childe and the Neolithic Revolution in the Near East* i Andrzej Abramowicz (Łódź) przedstawił referat pt. *Sponte nascitur ollae*. Po wszystkich referatach trwała ożywiona dyskusja. Obrady podsumował Stuart Piggott, wysoko oceniając użyteczność i poziom konferencji, lecz jednocześnie zwracając uwagę na brak konsekwencji w układzie jej programu i na rozproszenie tematyki. Na zakończenie Glyn Daniel obiecał zebrany podjąć starania o wydanie wygłoszonych na sesji referatów i zaprosił na następną konferencję, która ma być zorganizowana w 1980 r. w Cambridge. Sugerował jednocześnie, aby na spotkanie w Cambridge uczestnicy przygotowali zarysy dziejów archeologii własnych krajów lub regionów.

Trzeba podkreślić, że Sympozjum miało charakter roboczy. Zaproszona grupa nie była liczna i na posiedzeniach nie było więcej niż 20—30 osób, ale byli to ludzie rzeczywiście interesujący się tematem i czynnie uczestniczący w obradach.

Andrzej Abramowicz
(Łódź)

SESJA KU CZCI ALBRECHTA THAERA W BERLINIE

Z okazji 150 rocznicy śmierci twórcy nauk rolniczych Albrechta Daniela Thaera (1752—1828) Uniwersytet Humboldta w Berlinie przy współudziale Akademii Nauk Rolniczych i Towarzystwa Historycznego NRD zorganizował w dniach 26-28 X 1978 r. uroczystą międzynarodową sesję naukową w Berlinie. Pierwszy dzień poświęcono obradom plenarnym w auli uniwersytetu. Obrady zagał rektor — prof. H. Klein. Referaty na posiedzeniu plenarnym wygłosili: prezydent Akademii Rolniczej NRD E. Rübensam pt. *Zadania nauk rolnych w podnoszeniu produkcji i wydajności rolnictwa NRD*, kierownik katedry historii rolnictwa Uniw. Humboldta — prof. Volkmer Klemm — pt. *Albrecht Daniel Thaer — człowiek i dzieło*, wiceprezydent Akademii Nauk Rolniczych ZSSR — prof. I. S. Szatilow — pt. *Pro-*

blemy reprodukcji substancji organicznych gleb rolnych, profesorowie uniwersytetu berlińskiego G. Schönmutz pt. *Rozwój wydajności produkcji zwierzęcej* i S. Münch pt. *Aktualne aspekty i tendencje rozwojowe produkcji żywności na świecie*.

Drugiego dnia obrady toczyły się w 4 sekcjach: produkcji rolniczej i ogrodniczej, hodowli i lecznictwa zwierząt, technologii przemysłu spożywczego, wreszcie historii rolnictwa. Trzeci dzień poświęcono sekcyjnym wycieczkom autobusowym, z których każda odwiedzała majątek i budynki pierwszej na świecie, a założonej przez Thaera, wyższej uczelni rolniczej w Moeglin. Ponadto grupa agrotechniczna zwiedziła PGR Golzow, grupa zootechniczna — stacje inseminacyjne i gospodarstwa hodowlane, grupa technologiczna — kombinat przemysłu rolnego w Neubrandenburg, grupa historyczna — muzeum rolnicze w Wandlitz i państwową hodowlę roślin w dawnym majątku Thaera w Schulzendorf.

Na 23 referaty sekcji historycznej 9 miało charakter ogólny, a 14 powiązanych było w życiu i dorobkiem A. Thaera. Tematykę ogólną poruszali głównie uczeni z NRD. Były to zagadnienia: problem wzrostu produkcji rolnej Niemiec we wczesnym okresie kapitalizmu (H. H. Müller — przed kilku laty gość Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN), wpływ pruskiej reformy agrarnej na rozwój produkcji rolnej, wkład Niemiec w rozwój maszynoznawstwa rolnego i sztucznego nawożenia, powiązania produkcji roślinnej z przemysłem przetwórczym na przykładzie cukrownictwa Niemiec, linie rozwojowe wyższej akademickiej oświaty rolniczej Niemiec w XIX w., rola J. Kühna w Halle i F. Karstena w Rostocku w rozwinięciu nauk rolniczych Niemiec w II połowie XIX w., wpływ nowoczesnego rolnictwa na podniesienie stopy życiowej i ogólnej kultury chłopów niemieckich. Jedyny referat dotyczący stanu rolnictwa Węgier w I połowie XIX w. przedstawił J. Wellmann z Budapesztu. W tej grupie referatów przeważały ujęcia związane z historią gospodarczą, a w małym stopniu dotyczyło ono historii nauk rolniczych.

Ta ostatnia tematyka przeważała natomiast w referatach dotyczących Thaera. V. Klemm ocenił zasługi Thaera dla uformowania wyższej oświaty rolniczej, inni uwypuklali jego wpływ na nauki agrotechniczne, ekonomikę rolnictwa, na rozwój nauki o żywieniu zwierząt, a także poglądy tego wybitnego rolnika na zagadnienia genetyczne i hodowlę zwierząt. Porównywano też jego stanowisko w tej kwestii z późniejszymi ustaleniami Mendla. Szereg doniesień dotyczyło wpływu Thaera na nauki rolnicze i literaturę fachową Węgier, Japonii, Czech, Polski (uzupełniające się referaty B. Wachowiaka z Poznania oraz S. Brzozowskiego i Z. Kosieka z Krakowa). Interesujący referat o pozycji Thaera wśród współczesnych mu pisarzy i uczonych-rolników w Europie przedstawił J. Thirsk z Oxfordu. Z Thaerem łączyły się też dwa nieco ogólniejsze referaty: o dziejach teorii humusowej z XIX w. w Niemczech i ze sporu nt. potrzeby nawożenia azotowego w literaturze naukowej XIX w. Pokłosie tej sumiennie przygotowanej sesji opublikowane będzie w odpowiednich seriach wydawniczych „Zeszytów Naukowych Uniwersytetu Humboldta w Berlinie”.

Stanisław Brzozowski
(Kraków)